

Rapport

Datum: 10 februari 2006
Rapportnummer: 2006/045

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat het Openbaar Ministerie bij brieven van 5 oktober 2004 en 11 november 2004 zijn verzoek om vergoeding van de schade - die hij stelt te hebben geleden ten gevolge van een doorzoeking in zijn pand op 17 juli 2004 - heeft afgewezen.

Beoordeling

Algemeen

1. Verzoeker verhuurde zijn bedrijfspand aan de Z-straat te Den Haag aan de heer X. Een in dat bedrijfspand gelegen kelder maakte echter geen deel uit van de door de heer X gehuurde ruimte. Verzoeker had de toegang tot die kelder door middel van een deur afgesloten.
2. In het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar de heer X ter zake valsheid in geschrift werd op 17 juni 2004 onder leiding van de officier van justitie het betreffende bedrijfspand ter fine van inbeslagneming doorzocht. Daarbij werd ook gezocht in de kelder van het pand. De deur naar de kelder werd daartoe op last van de officier van justitie opengebroken. Dit overigens eerst nadat er ter verkrijging van een sleutel van de afgesloten deur - tevergeefs - was geprobeerd om telefonisch in contact te komen met verzoeker.
3. Verzoeker verzocht bij brief van 13 juli 2004 het Openbaar Ministerie om vergoeding van de aan zijn bedrijfspand toegebrachte schade. Het College van procureurs-generaal wees dat verzoek bij brief van 5 oktober 2004 af en stelde zich daarbij op het standpunt dat de bij een rechtmatig overheidsoptreden veroorzaakte schade aan een op commerciële basis verhuurd bedrijfspand in beginsel tot het normale bedrijfsrisico behoort van de verhuurder en dat derhalve de daarmee gepaard gaande kosten voor zijn rekening dienen te komen.
4. Verzoeker was het daar niet mee eens en verzocht bij brief van 1 november 2004 het College van procureurs-generaal om herziening van de afwijzende beslissing. Hij wees er daarbij op dat de kelder niet viel onder hetgeen aan de verdachte was verhuurd, maar aan hem toebehoorde en dat hij in dezen geen verdachte was. Het College van procureurs-generaal deelde bij brief van 11 november 2004 aan verzoeker mee in het door hem aangevoerde geen aanleiding te zien het bij brief van 5 oktober 2004 ingenomen standpunt te herzien. Verzoeker wendde zich daarop bij brief van 29 november 2004 tot de Nationale ombudsman.

De afwijzing van het verzoek om schadevergoeding

1. Verzoeker klaagt erover dat het Openbaar Ministerie bij brieven van 5 oktober 2005 en 11 november 2004 zijn verzoek om vergoeding van de schade heeft afgewezen. Hij wees

er in dit verband nogmaals op dat niet hij, maar de heer X werd verdacht van een strafbaar feit en dat de kelder niet viel onder de door de heer X gehuurde bedrijfsruimte. Verzoeker was van mening dat de doorzoeking van de kelder niet rechtmatig was en dat de daarbij toegebrachte schade buiten zijn normale bedrijfsrisico viel.

2. De minister van Justitie acht de klacht niet gegrond. Volgens hem was er in onderhavig geval geen sprake van onrechtmatig overheidsoptreden op basis waarvan de verplichting bestond om de geleden schade te vergoeden. De minister van Justitie merkte daarbij op dat gelet op de bevoegdheid van de officier van justitie om het gehele bedrijfspand te doorzoeken en het feit dat op dat moment niet kon worden uitgesloten dat zich in de ruimte achter de deur voor inbeslagneming vatbare voorwerpen van de verdachte bevonden, het tot de mogelijkheden van de officier van justitie behoorde om zich de doorgang tot die ruimte te verschaffen. Het feit dat die ruimte geen onderdeel uitmaakte van het verhuurde, stond aan die bevoegdheid van de officier van justitie niet in de weg. Verder sloot de minister van Justitie zich aan bij het standpunt van het College dat in zijn algemeenheid kan worden aangenomen dat het normaal maatschappelijk risico dan wel het normale bedrijfsrisico van een ondernemer/verhuurder groter is dan dat van een 'gewone burger' omdat ondernemen nu eenmaal risico's met zich meebrengt. Op grond hiervan was hij van oordeel dat de gevolgen van de doorzoeking binnen het normale bedrijfsrisico van verzoeker, in zijn hoedanigheid van verhuurder van een (bedrijfs)pand, vielen. Verzoeker kon weliswaar niet geacht worden ermee bekend te zijn dat de huurder van zijn bedrijfspand zich bezig hield met strafbare feiten die tot huiszoeking konden leiden, maar stond volgens de minister van Justitie wel in zodanige civielrechtelijke relatie tot de verdachte dat hij zich, wat de gevolgen van de huiszoeking betreft, van willekeurige andere derden onderscheidde. Daarmee kwamen de gedragingen van de verdachte als 'goed huurder' binnen de risicosfeer van verzoeker, omdat hij er zelf voor had gekozen zijn pand aan de verdachte te verhuren. Op grond van deze bijzondere relatie diende volgens de minister van Justitie de door verzoeker geleden schade voor rekening en risico van verzoeker te blijven.

3. Het redelijkheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Wat betreft de gehoudenheid tot schadevergoeding brengt het redelijkheidsvereiste met zich dat de overheidsinstantie mag weigeren om financiële aansprakelijkheid voor ontstane schade te aanvaarden indien zij op goede gronden haar aansprakelijkheid betwist. In dat geval kan de overheidsinstantie het aan de burger overlaten om vragen betreffende de onrechtmatigheid van het handelen of betreffende de overige voorwaarden om de schadeclaim toe te wijzen desgewenst aan het oordeel van de burgerlijke rechter te onderwerpen. Dit is alleen anders wanneer de betwisting door de overheidsinstantie van haar aansprakelijkheid zo evident onjuist is dat de overheidsinstantie in redelijkheid niet tot haar beslissing had kunnen komen. Dan moet de afweging van het belang van de overheidsinstantie bij betwisting van haar gehoudenheid tot schadevergoeding tegenover

het belang van de burger bij schadevergoeding worden geacht in strijd met het redelijkheidsvereiste te hebben plaatsgevonden.

4. Vooropgesteld kan worden dat de officier van justitie de doorzoeking van het bedrijfspand niet hoefde te beperken tot de aan de heer X verhuurde ruimtes. Uitgaande van de juistheid van de tegen de heer X gerichte verdenking ter zake valsheid in geschrift, was de officier van justitie ingevolge artikel 96c van het Wetboek van Strafvordering bevoegd om ter inbeslagneming elke plaats in het pand te doorzoeken (zie Achtergrond, onder 1 en 2). Nu tijdens de doorzoeking niet kon worden uitgesloten dat zich in de ruimte achter de afgesloten deur voor inbeslagneming vatbare voorwerpen van de heer X bevonden, kon de officier van justitie dan ook in redelijkheid besluiten om die ruimte te doorzoeken en zich daartoe de doorgang tot die ruimte te verschaffen. Dat eerst nog is geprobeerd om ter verkrijging van een sleutel van de afgesloten deur telefonisch in contact te komen met verzoeker, getuigt ervan dat de officier van justitie bij de doorzoeking de nodige zorgvuldigheid in acht heeft genomen. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de doorzoeking in het bedrijfspand dan ook plaatsgevonden overeenkomstig de geschreven en ongeschreven regels van strafvordering.

5. Het enkele feit dat een doorzoeking overeenkomstig de regels van strafvordering is geschied, betekent echter nog niet dat het daarbij toebrengen van schade zonder meer als rechtmatig kan worden aangemerkt. Ook indien een overheidshandeling op zichzelf niet als onrechtmatig kan worden aangemerkt, is de overheid op grond van onrechtmatige daad aansprakelijk voor de onevenredig nadelige gevolgen van zodanige handeling, dat wil zeggen de gevolgen die buiten het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico vallen en die op een bepaalde groep burgers of instellingen drukken (zie Achtergrond, onder 3).

6. De vraag of in een bepaald geval de gevolgen buiten het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico vallen, moet worden beantwoord met inachtneming van alle van belang zijnde omstandigheden van het geval. Van belang kan hierbij onder meer zijn enerzijds de aard van de overheidshandeling en het gewicht van het daarmee gediende belang alsmede in hoeverre die handeling en de gevolgen daarvan voorzienbaar zijn voor de derde die als gevolg daarvan schade lijdt, en anderzijds de aard en de omvang van de toegebrachte schade. Voor zover het gaat om strafvorderlijk optreden waarvan de gevolgen een ander dan de verdachte treffen, geeft de Hoge Raad als uitgangspunt dat in het algemeen enig ongemak of gering tijdsverlies niet als onevenredig kan worden aangemerkt en dat men dit zal moeten aanvaarden als vallend binnen het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico, maar dat dit niet zonder meer zal kunnen worden gezegd indien zaken van die ander als gevolg van dit optreden worden beschadigd (zie Achtergrond, onder 4).

7. In deze zaak heeft het College van procureurs-generaal zich op het standpunt gesteld dat de bij een rechtmatig overheidsoptreden veroorzaakte schade aan een op commerciële

basis verhuurd bedrijfspand in het bezit van een derde - gelet op de civielrechtelijke relatie tussen de verdachte en die derde - in beginsel tot het normale bedrijfsrisico behoort van de verhuurder en dat derhalve de daarmee gepaard gaande reparatiekosten voor rekening van die verhuurder dienen te komen. Vervolgens heeft het College op grond van dat standpunt geoordeeld dat de bij het rechtmatige overheidsoptreden ontstane schade aan verzoekers bedrijfspand tot het normale bedrijfsrisico van verzoeker in zijn hoedanigheid van verhuurder behoort en dat van onevenredige schade derhalve geen sprake is.

8. De Nationale ombudsman acht die zienswijze van het College van procureurs-generaal in het licht van de jurisprudentie van de Hoge Raad wellicht verdedigbaar, indien het zou gaan om schade veroorzaakt door de inval in de door verzoeker verhuurde ruimten. Alsdan zou het niet onredelijk zijn dat het College van procureurs-generaal het standpunt inneemt dat de vraag of in geval van commerciële verhuur van bedrijfsruimte dergelijke schade tot het normale bedrijfsrisico van de verhuurder behoort, aan de burgerlijke rechter dient te worden voorgelegd. In dit geval betreft het echter schade die is ontstaan bij het openbreken van een afgesloten kelderruimte die door verzoeker *niet* aan de verdachte was verhuurd, terwijl de verdachte ook niet over een sleutel van de ruimte beschikte. De Nationale ombudsman is van oordeel dat het College van procureurs-generaal zich niet in redelijkheid op het standpunt kan stellen dat die schade tot het normale bedrijfsrisico van verzoeker behoorde. Nu door het College van procureurs-generaal niet is aangevoerd dat de schade mede een gevolg is van een omstandigheid die aan verzoeker kan worden toegerekend (artikel 6:101 BW), kon het College van procureurs-generaal niet tot een afwijzing van de door verzoeker geclaimde schade komen. Het College van procureurs-generaal heeft derhalve gehandeld in strijd met het redelijkheidsvereiste.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk en geeft de Nationale ombudsman aanleiding tot het doen van een aanbeveling in dit rapport.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het College van procureurs-generaal is gegrond wegens schending van het redelijkheidsvereiste.

AANBEVELING

De minister van Justitie wordt in overweging gegeven een nieuwe beslissing te geven op het verzoek om schadevergoeding van verzoeker met inachtneming van het oordeel van de Nationale ombudsman dat de schade in dit geval buiten het normale bedrijfsrisico van verzoeker valt.

Onderzoek

Op 1 december 2004 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer B. te Den Haag, met een klacht over een gedraging van het Openbaar Ministerie te Den Haag. Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Justitie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Tevens werd de minister van Justitie een aantal specifieke vragen gesteld. Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De minister van Justitie deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

Verzoeker gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. Verzoeker verzocht bij brief van 13 juli 2004 het Functioneel Parket om vergoeding van de aan zijn bedrijfspand toegebrachte schade ter hoogte van een bedrag van € 812,34. In die brief schreef verzoeker onder andere:

"Door uw bezoek in juni 2004 samen met teamleden van SIOD (Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst; N.o.) aan de Z-straat (...) te Den Haag is er aan mijn bedrijfsruimte schade aangebracht. Om in de kelder te komen is de deur opengebroken. Het slot en de kozijn zijn onherstelbaar beschadigd. Ik stel jullie hier dan ook aansprakelijk voor. De huurder heeft het pand exclusief de kelderruimte gehuurd. Dit staat expliciet in het huurcontract. Door de huurder is dit ook aan u meegedeeld."

2. Het College van procureurs-generaal reageerde bij brief van 5 oktober 2004 op het verzoek tot schadevergoeding. In die brief deelde het College onder andere mee:

"In uw brief van 13 juli 2004 heeft u het Functioneel Parket verzocht om vergoeding van de door u beweerdelijk geleden schade aan uw pand, aangezien de politie bij een inval op 17 juni 2004 aan uw woning schade heeft aangericht aan de kelderdeur en het raamkozijn. Het Functioneel Parket heeft uw verzoek ter verdere behandeling doorgezonden aan het College, alwaar het op 23 augustus 2004 in goede orde is ontvangen."

Uit informatie van het Functioneel Parket kan worden afgeleid dat de officier van justitie op 17 juni 2004 een doorzoeking heeft verricht ter fine van inbeslagneming in het pand gelegen aan de Z-straat (...) te Den Haag. Uit het proces-verbaal van bevindingen d.d. 12 augustus 2004 kan worden opgemaakt dat het te doorzoeken bedrijfspand op commerciële basis werd verhuurd aan de van het plegen van strafbare feiten verdachte persoon. Ter verkrijging van de sleutel ten behoeve van het doorzoeken van de ruimte die zich bevond achter de afgesloten deur naar het archief is door een opsporingsambtenaar van de (...) SIOD getracht contact met u op te nemen. Helaas was u op dat moment telefonisch niet bereikbaar, waarna, na toestemming van de officier van justitie, de betreffende deur naar, wat achteraf is gebleken, de kelder open te breken.

De persoon die op het betreffende adres zijn bedrijf heeft gevestigd werd verdacht van onder andere valsheid in geschrifte (artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht). De strafzaak is thans in behandeling bij de arrondissementsrechtbank te Den Haag.

Met betrekking tot de doorzoeking merkt het College op dat gebleken is dat deze heeft plaatsgevonden op grond van en in overeenstemming met de wet en ter zake geldende voorschriften en, hoewel de procedure jegens de verdachte nog loopt, vooralsnog als rechtmatig dient te worden beschouwd. Van een onrechtmatig overheidsoptreden, op basis waarvan de verplichting bestaat de geleden schade te vergoeden, is in het onderhavige geval derhalve geen sprake. Daarnaast kan aan de hand van het fotomateriaal worden vastgesteld dat er geen sprake is geweest disproportioneel geweld.

Onder omstandigheden kan, ook indien een dwangmiddel rechtmatig is toegepast, het toebrengen van schade jegens een derde bij de toepassing van het dwangmiddel onrechtmatig zijn. In zijn arrest van 30 maart 2001 heeft de Hoge Raad over deze materie het volgende overwogen (...): 'Bij de beoordeling (...) dient het volgende te worden voorop gesteld. Een van de verschijningsvormen van het gelijkheidsbeginsel is de regel dat onevenredig nadelige, - dat wil zeggen: buiten het normale maatschappelijke risico of het normale bedrijfsrisico vallende, en op een beperkte groep burgers of instelling drukkende - gevolgen van een overheidshandeling of overheidsbesluit niet ten laste van die beperkte groep behoren te komen, maar gelijkelijk over de gemeenschap dienen te worden verdeeld (...). Uit deze regel vloeit voort dat het toebrengen van zodanige onevenredige schade bij een op zich zelf rechtmatige overheidshandeling als de onderhavige huiszoeking jegens de getroffen onrechtmatig is.'

Onevenredige schade ten gevolge van rechtmatig overheidshandelen dient volgens het arrest dus steeds te worden vergoed. Van onevenredige schade is volgens het arrest sprake indien het gaat om buiten het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico vallende en op een beperkte groep burgers of instellingen drukkende gevolgen. Voor het antwoord op de vraag of sprake is van onevenredig nadeel, is derhalve bepalend of dit nadeel al dan niet buiten het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico valt.

Het College is van mening dat de bij een rechtmatig overheidsoptreden veroorzaakte schade aan een op commerciële basis verhuurd bedrijfspand in het bezit van een particulier in beginsel tot het normale bedrijfsrisico behoort van de verhuurder en dat derhalve de daarmee gepaard gaande kosten voor zijn rekening dienen te komen. Het College ziet thans geen aanleiding af te wijken van dit uitgangspunt en is dan ook van oordeel dat u als 'derde' geen onevenredige schade heeft geleden die door de Staat vergoed dient te worden. Ik wijs uw verzoek om schadevergoeding dan ook af."

3. Verzoeker reageerde bij brief van 1 november 2004 op de afwijzende beslissing van het College van procureurs-generaal. In die brief schreef verzoeker onder andere:

"U geeft een onjuiste uitleg van het in uw brief aangehaalde arrest van de Hoge Raad van 30 maart 2001 (...). Onevenredige schade ten gevolge van rechtmatig overheidshandelen dient volgens het arrest dus steeds te worden vergoed. Van onevenredige schade is volgens het arrest sprake indien het gaat om buiten het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico vallende en op een beperkte groep burgers of instellingen drukkende gevolgen.

In dit geval is er hier sprake van onevenredig nadeel, welke buiten het normale maatschappelijke risico of het normale bedrijfsrisico valt.

Ik heb het pand Z-straat (...) verhuurd aan de heer X. De huurovereenkomst geeft dit ook als zodanig aan. Verder ben ik helemaal niet verantwoordelijk voor de handelingen van de huurder. De kelder waarvan u de deur heeft vernield viel niet onder de huur en behoorde toe aan mij. In uw brief maakt u ook melding van dat dit u bekend was en dat de opsporingsambtenaar van de SIOD getracht heeft mij telefonisch te bereiken, doch ik was niet bereikbaar. Was ik wel telefonisch bereikbaar dan had u mijn kelderdeur niet vernield. Dit is dan de logische conclusie die ik trek.

(...)

Redenen waarom ik u (...) verzoek uw mening in deze te herzien en mij alsnog de door u toegebrachte schade te vergoeden. Mocht u in uw standpunt persisteren dan dient u deze brief te zien als een klacht, welke ik zal indienen bij de Nationale ombudsman."

4. Het College van procureurs-generaal deelde daarop bij brief van 11 november 2004 aan verzoeker onder andere mee:

"(...)

Na heroverweging van uw verzoek om schadevergoeding is het College tot de conclusie gekomen dat hetgeen door u wordt aangevoerd geen aanleiding geeft het bij brief van 5 oktober 2004 ingenomen standpunt, dat u niet in aanmerking komt voor vergoeding van de door u geleden schade, te herzien. Het College baseert zich daarbij op het volgende.

Het College blijft van oordeel dat de bij het onderhavige rechtmatige overheidsoptreden ontstane schade aan uw huurwoning tot uw normale bedrijfsrisico behoort. Van onevenredige schade is derhalve geen sprake. De daadwerkelijk door u geleden schade aan de woning dient u dan ook te verhalen op de huurder van het betreffende pand.

Uw standpunt dat het Openbaar Ministerie zich in het kader van de doorzoeking had dienen te beperken tot slechts dat gedeelte van het pand dat op grond van een huurovereenkomst aan de heer X is verhuurd, deelt het College niet. De officier van justitie was op grond van artikel 97 van het Wetboek van Strafvordering bevoegd het pand gelegen aan de Z-straat (...) ter inbeslagneming te doorzoeken. Deze bevoegdheid strekt zich uit over het gehele pand inclusief de kelder. Dat de deur naar de kelder was afgesloten en dat de kelder conform de huurovereenkomst niet aan de heer X was verhuurd doet daar niet aan af.

Ter voorkoming van eventuele braakschade is men zo vriendelijk geweest u, alvorens tot doorzoeking van de kelder over te gaan, in de gelegenheid te stellen de betreffende deur te openen met een sleutel. Zoals ik reeds in mijn brief van 5 oktober 2004 heb aangegeven is het helaas niet gelukt contact met u te krijgen. Ook zonder uw medewerking was de officier van justitie echter bevoegd de deur naar de kelder te forceren in verband met de doorzoeking ter fine van inbeslagneming."

B. Standpunt verzoeker

1. Het standpunt van verzoeker staat samengevat weergegeven onder KLACHT.
2. Verder schreef verzoeker bij brief van 29 november 2004 aan de Nationale ombudsman onder andere:

"Ik ben eigenaar van het bedrijfspand Z-straat (...) te Den Haag. Dit pand is gehuurd door de heer X als bedrijfspand. De in het pand aanwezige kelderruimte valt niet onder de huur en wordt door mij gebruikt als opslagruimte.

Op 17 juni 2004 heeft de politie een inval gedaan in het pand omdat volgens hun zeggen de heer X werd verdacht van valsheid in geschrifte (...). Bij de inval is door de heer X aan de politie medegedeeld dat de kelderruimte niet bij de huur was inbegrepen. De politie heeft toen mij gebeld, maar omdat ik niet aanwezig was, hebben zij toch de deur van de kelder en een raamkozijn vernield.

Ik heb het Openbaar Ministerie verantwoordelijk gesteld voor de ontstane schade en de nota gepresenteerd. Het Openbaar Ministerie weigert de schade te vergoeden en de verantwoordelijkheid van de vernieling op zich te nemen. Zij stelt zich op het standpunt dat dit valt onder rechtmatige overheidsoptreden en de schade onder mijn normale bedrijfsrisico valt.

Ik ben van mening dat ik niet werd verdacht van een strafbaar feit en doordat de politie mij eerst gebeld heeft, waren zij zich van bewust dat de kelder geen onderdeel uitmaakte van de politie inval. Om die reden vind ik dat ik recht heb op vergoeding van mijn vernielde kelderdeur en dat dit niet viel onder rechtmatig overheidshandelen."

C. Standpunt minister van Justitie

1. De minister van Justitie deelde bij brief van 2 juni 2005 aan de Nationale ombudsman onder andere mee:

"A. Juridisch kader en beleid

In zijn arrest van 30 maart 2001 heeft de Hoge Raad voor schade door rechtmatig overheidshandelen uitdrukkelijk en principieel het beginsel van de 'égalité devant les charges publique' erkend. Uit deze regel vloeit voort dat het toebrengen van onevenredige schade bij een op zichzelf rechtmatige overheidshandeling jegens een getroffen derde onrechtmatig is. Van onevenredige schade is volgens het arrest sprake indien het gaat om buiten het normale maatschappelijke risico of het normale bedrijfsrisico vallende, en op een beperkte groep burgers of instellingen drukkende gevolgen. Het criterium van het arrest laat zich dan ook herformuleren tot de regel dat indien bij rechtmatig overheidshandelen aan een enkele of een beperkte groep burgers of instellingen schade is toegebracht die buiten het normale maatschappelijke- of bedrijfsrisico valt, deze vergoed behoort te worden door de overheid.

In zijn arrest van 28 november 2002 (...) heeft het gerechtshof te `s-Gravenhage onder meer overwogen dat schade die tijdens een huiszoeking, welke heeft plaatsgevonden overeenkomstig de regels van strafvordering, in de woning van een ander dan de verdachte is aangericht aan zaken van die ander of van een derde, in beginsel niet tot het maatschappelijk dan wel bedrijfsrisico behoort van die ander of die derde. Niettemin kan andere dan nodeloze schade onder omstandigheden geheel of ten dele tot het maatschappelijk of bedrijfsrisico van die ander of die derde behoren. Dergelijke schade behoort volledig voor het risico van de derde te blijven, indien hij op enigerlei wijze is betrokken bij het strafbare feit waarop de huiszoeking betrekking heeft, of indien hij weet dan wel behoort te weten of te vermoeden dat zijn woning voor strafbare feiten wordt gebruikt, bijvoorbeeld omdat hij ermee bekend is dat de verdachte zich bezighoudt met strafbare feiten die tot huiszoeking aanleiding kunnen geven en hij de verdachte van zijn woning gebruik laat maken. Voor gedeeltelijke toerekening is aanleiding wanneer de ander of de derde niet geacht kan worden hiermee bekend te zijn, maar wel in zodanige verhouding tot de verdachte staat dat hij zich, wat de huiszoeking betreft, van willekeurige andere derden onderscheidt. Van een dergelijke verhouding is bijvoorbeeld sprake indien de verdachte op grond van een familierelatie en/of een affectieve relatie bij de ander in huis woont.

De Hoge Raad overweegt in het kader van zijn beoordeling van deze overweging van het Hof in zijn arrest van 17 september 2004 (...) nog het volgende. De vraag of in een bepaald geval de gevolgen van een overheidshandeling buiten het normale maatschappelijke of normale bedrijfsrisico vallen, moet worden beantwoord met inachtneming van alle van belang zijnde omstandigheden van het geval. Van belang kan hierbij onder meer zijn: enerzijds de aard van de overheidshandeling en het gewicht van het daarmee gediende belang alsmede het antwoord op de vraag in hoeverre die handeling en de gevolgen daarvan voorzienbaar zijn voor de derde die als gevolg daarvan schade lijdt, en anderzijds de aard en de omvang van de toegebrachte schade (...).

Het Openbaar Ministerie stelt zich thans op het standpunt dat de bij een rechtmatig overheidsoptreden veroorzaakte schade aan een op commerciële basis verhuurd (bedrijfs)pand in eigendom van een derde (een particulier of een daarin gespecialiseerd bedrijf zoals een woningbouwvereniging), gelet op de civielrechtelijke relatie tussen de verdachte en die derde, in beginsel tot het normale bedrijfsrisico behoort van de verhuurder en dat derhalve de daarmee gepaard gaande reparatiekosten niet door het Openbaar Ministerie worden vergoed. Daarbij dient te worden opgemerkt dat het College van oordeel is dat een geschil ten aanzien van de aansprakelijkheid voor de schade aan de verhuurde zaak een meer civielrechtelijke dan een publiekrechtelijke aangelegenheid betreft. De door de eigenaar van het pand gemaakte reparatiekosten kunnen immers op grond van de bestaande regelgeving alsmede de tussen partijen bij overeenkomst gemaakte afspraken hieromtrent worden verhaald op de huurder.

B. Feitenrelaas

Ten aanzien van verzoekers klacht kan het volgende worden opgemerkt. In het kader van een tegen de huurder van het pand van verzoeker, de heer X, gericht opsporingsonderzoek ter zake van overtreding van artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht alsmede artikel 17a van de Coördinatiewet Sociale Verzekeringen heeft de officier van justitie op 17 juni 2004 omstreeks 09.40 uur een doorzoeking ter fine van inbeslagneming op grond van artikel 96c Wetboek van Strafvordering verricht in het bedrijfspand gelegen aan de Z-sstraat (...) te Den Haag. Tijdens de doorzoeking bleek dat een deur in het betreffende pand met het opschrift 'Archief' was afgesloten en dat de sleutel mogelijk in het bezit van verzoeker zou zijn. Ter voorkoming van schade is getracht verzoeker telefonisch te bereiken teneinde hem in de gelegenheid te stellen de deur naar het archief te openen. Helaas was verzoeker op dat moment niet bereikbaar, waarna de officier van justitie gebruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid de deur naar het archief te doen openen in het kader van de doorzoeking. Hierbij is de bewuste deur, het kozijn, het slot en het lijstwerk beschadigd. (...)

C. Beoordeling van de klacht

Met betrekking tot de doorzoeking merkt het College op dat gebleken is dat deze heeft plaatsgevonden op grond van en in overeenstemming met de wet en ter zake geldende voorschriften en, hoewel de strafzaak jegens de verdachte nog loopt, vooralsnog als rechtmatig dient te worden beschouwd. Van een onrechtmatig overheidsoptreden, op basis waarvan de verplichting bestaat de geleden schade te vergoeden, is in het onderhavige geval derhalve geen sprake.

Ter zake van de doorzoeking van de kelderruimte achter de 'archiefdeur' dient het volgende te worden opgemerkt. Gelet op de bevoegdheid van de officier van justitie het gehele pand gelegen aan de Z-straat (...) inclusief de kelderruimte te doorzoeken en het feit dat op dat moment niet kon worden uitgesloten dat zich in het zogenaamde archief voor inbeslagneming vatbare voorwerpen van de verdachte bevonden, behoorde het tot de mogelijkheden van de officier van justitie zich de doorgang tot de betreffende ruimte te verschaffen. Het College is van oordeel dat het feit dat de kelderruimte beweerdelijk geen onderdeel uitmaakt van het verhuurde, niet aan deze bevoegdheid van de officier van justitie in de weg staat. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de deur naar de kelderruimte zich bevindt in het gedeelte van het pand dat beweerdelijk aan de verdachte was verhuurd. Op grond hiervan wordt de betreffende deur geacht onderdeel uit te maken van aan de verdachte verhuurde zaak. Op grond van artikel 1600 van het Burgerlijk Wetboek is de huurder aansprakelijk voor de schade aan de verhuurde zaak die is ontstaan door een hem toe te rekenen tekortschieten in de nakoming van een verplichting uit de huurovereenkomst. Alle schade behalve brandschade wordt vermoed daardoor te zijn ontstaan.

Met betrekking tot de vraag of in het onderhavige geval de gevolgen van deze doorzoeking buiten het normale maatschappelijke risico dan wel het normale bedrijfsrisico vallen merkt het College het volgende op. Uit de hierboven reeds aangehaalde jurisprudentie (...) kan worden afgeleid dat voor de mate waarin de schade aan een derde kan worden toegerekend van belang is of de doorzoeking al dan niet heeft plaatsgevonden in een bij de verdachte in gebruik zijnd pand. Anders dan in die zaak (...) heeft de onderhavige doorzoeking plaatsgevonden in het bedrijfspand waarin de verdachte zijn bedrijf uitoefende. Het bedrijfspand zou door verzoeker beweerdelijk zijn verhuurd aan de verdachte. De afspraken hieromtrent zouden zijn vastgelegd in een huurovereenkomst.

Het College is van mening dat in zijn algemeenheid kan worden aangenomen dat het normaal maatschappelijk dan wel het normale bedrijfsrisico van een ondernemer/verhuurder groter is dan dat van een 'gewone burger' omdat ondernemen nu eenmaal risico's met zich meebrengt.

Op grond hiervan is het College, gelet op het arrest in de zaak (...) en het thans door het Openbaar Ministerie gevoerde beleid, dan ook van oordeel dat de gevolgen van de doorzoeking binnen het normale bedrijfsrisico van verzoeker, in zijn hoedanigheid van verhuurder van een (bedrijfs)pand, vallen. Verzoeker kan weliswaar niet geacht worden

ermee bekend te zijn dat de huurder van zijn bedrijfspand zich bezighoudt met strafbare feiten die tot huiszoeking kunnen leiden, maar staat hij wel in zodanige civielrechtelijke relatie tot de verdachte dat hij zich, wat de gevolgen van de huiszoeking betreft, van willekeurige andere derden, onderscheidt. De gedragingen van de verdachte als 'goed huurder' komen daarmee binnen de risicosfeer van verzoeker, omdat hij er zelf voor heeft gekozen zijn pand aan de verdachte te verhuren. Op grond van deze bijzondere relatie dient volgens het College de door verzoeker geleden schade voor rekening en risico van verzoeker te blijven.

Bovenstaande neemt uiteraard niet weg dat verzoeker de door hem geleden schade via de civiele weg zou kunnen verhalen op de verdachte, de huurder van het pand.

Op grond van het bovenstaande komt het College tot de conclusie dat de vraag of het Openbaar Ministerie in beginsel aansprakelijk is voor de door verzoeker geleden schade ontkennend dient te worden beantwoord. Hieruit volgt dat het door het College bij brief van 5 oktober 2004 ingenomen standpunt dat het verzoek diende te worden afgewezen op een zorgvuldige wijze, in redelijkheid en op goede gronden tot stand is gekomen. Het College acht verzoekers klacht dat zijn verzoek om schadevergoeding ten onrechte zou zijn afgewezen dan ook ongegrond. Ik deel het standpunt van het College ten aanzien van de klacht van verzoeker."

2. De minister van Justitie stuurde bij zijn reactie van 2 juni 2005 een door een opsporingsambtenaar van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst op 17 juni 2004 opgemaakt proces-verbaal van bevindingen. In dat proces-verbaal verklaarde de opsporingsambtenaar onder andere:

"Naar aanleiding van en in aansluiting op het ingestelde onderzoek (...) is op donderdag 17 juni 2004 onder leiding van de officier van justitie (...), werkzaam bij het functioneel Parket, doorzoeking gedaan in perceel Z-straat te Den Haag. In het perceel is gevestigd Uitzendbureau Y.

Bij deze doorzoeking was tevens aanwezig de hulpofficier van justitie, de Regionaal Projectmanager van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, B.

Op donderdag 17 juni 2004 te 09.35 uur, werd de toegangsdeur van het Uitzendbureau geopend door middel van ter beschikking gestelde sleutels.

Op donderdag 17 juni 2004, te 09.40 uur, heeft genoemde officier van justitie, de doorzoeking in perceel Z-straat (...) te Den Haag, geopend.

(...) Op donderdag 17 juni 2004 omstreeks 10.50 uur, verscheen in genoemd perceel een man genaamd Z. Van deze man is een korte getuigenverklaring in concept opgenomen.

Tijdens de doorzoeking werd een afgesloten deur aangetroffen. Op de deur stond het opschrift: `Archief'. Op de daartoe aan Z gestelde vraag wie de sleutel van de deze deur had, antwoordde hij dat de verhuurder deze had. Vervolgens werd getracht deze verhuurder telefonisch te bereiken, hetgeen niet is gelukt. Op last van voornoemde officier van justitie, werd deze deur opengebroken. Het bleek een kelder te zijn, waar geen voor inbeslagname vatbare voorwerpen werden aangetroffen. (...)

Op donderdag 17 juni 2004, te 10.50 uur werd de zoeking beëindigd, waarna de genoemde officier van justitie, de zoeking sloot.

(...) Bij de doorzoeking is schade ontstaan aan de deur naar de kelder."

3. Verder stuurde de minister van Justitie bij zijn reactie van 2 juni 2005 een door een opsporingsambtenaar van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst op 12 augustus 2004 opgemaakt proces-verbaal van bevindingen. In dat proces-verbaal verklaarde de opsporingsambtenaar onder andere:

"Toen wij ons voor het pand Z-straat (...) te Den Haag bevonden zag ik dat de verdachte, dhr. X, een sleutelbos met sleutels van het pand Z-straat (...) te Den Haag aan mijn collega (...) overhandigde. Met een sleutel van de sleutelbos konden we het pand Z-straat (...) te Den Haag aan de voorzijde openen. Samen met de collega's van de SIOD en de verdachte, dhr. X, werd het pand binnengetreten. Ik zag dat bij doorzoeking in het bovengenoemde pand een ruimte was met een afgesloten deur. Ik zag dat op deze deur een rechthoekig plaatje met de volgende tekst daarop vermeld `ARCHIEF'. Ik zag dat mijn collega (...) alle sleutels van deze sleutelbos uitprobeerde om het slot van de archiefdeur te openen. Ik zag dat dit niet lukte. Ik zag en hoorde dat mijn collega (...) aan een werknemer genaamd Z vroeg of hij wist waar de sleutel van de archiefdeur was. Tevens hoorde ik dat mijn collega aan de verdachte, dhr. X, vroeg of hij wist waar de sleutel van de archiefdeur was. Ik hoorde dat zowel dhr. Z alsmede dhr. X zeiden niet te weten waar de sleutel was. Ik hoorde dat mijn collega (...) aan werknemer Z vroeg of hij het telefoonnummer van de verhuurder van het pand had. Ik zag en hoorde dat mijn collega (...) vervolgens deze verhuurder belde. Ik zag en hoorde dat het mijn collega (...) niet lukte om de verhuurder telefonisch te benaderen.

Ik hoorde dat de officier van Justitie (...) mijn collega (...) toestemming gaf de archiefdeur open te breken. Ik zag dat vervolgens door mijn collega (...) de archiefdeur werd opengebroken door middel van een beitel en hamer. Ik zag dat het pand van binnen een oude indruk maakte. Ik zag dat de archiefdeur ook een tamelijk oude deur was en zeker geen deur in nieuwe staat was. Ik zag dat de archiefdeur en het kozijn enigszins beschadigd waren. Er was geen andere manier mogelijk om de archiefdeur te openen."

D. Reactie verzoeker

1. Verzoeker reageerde bij brief van 4 juli 2005 op het door de minister van justitie ingenomen standpunt. In die brief schreef verzoeker onder andere:

"Mijn commentaar is als volgt. De huurder van de Z-straat (...) had geen toegang tot de kelder, omdat dit niet tot het gehuurde pand behoorde. De kelder behoort tot mijn eigendom en wordt ook als zodanig gebruikt. Dit is ook door de officier van Justitie beaamd, want hij had mij hierover gebeld, maar ik was op dat ogenblik telefonisch niet bereikbaar. De officier van Justitie was op dat ogenblik zich terdege van bewust dat hij vernieling zou toebrengen aan een ruimte welke niet behoorde tot de huurruimte van de verdachte. Er zijn in deze ruimte ook niet als zodanig spullen aangetroffen in de strafrechtelijke zin waarvan de huurder wordt verdacht.

De huurder kan door mij niet aansprakelijk worden gesteld voor de ontstane schade, omdat hij duidelijk heeft aangegeven dat de kelderruimte niet tot het gehuurde pand behoorde en hij daartoe ook geen toegang had. De schade is ook niet door hem toegebracht en kan ik van hem in civielrechtelijke zin dat niet vorderen.

Om die reden behoort de toegebrachte schade niet tot het normale bedrijfsrisico van de verhuurder en is hier sprake van het toebrengen van een onevenredige schade door de overheid aan mijn kelderruimte, waarbij geen strafbaar feit is geconstateerd en ik ook niet als zodanig daarbij was betrokken. Deze schade dient volgens het arrest van de Hoge Raad van 30 maart 2001 door de overheid te worden vergoed. Ik beschouw de aan mij toegebrachte schade als een onrechtmatige daad van de overheid en dient de schade aan mij te worden vergoed.

Bovendien merk ik op dat artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht als mede artikel 17a van de Coördinatiewet sociale verzekeringen de officier van Justitie niet onbeperkt mogelijkheden bieden ter fine van inbeslagneming op grond van artikel 96c Wetboek van Strafvordering. Deze bevoegdheid dient zich te beperken tot de bedrijfsruimte van de verdachte. Het was mij ook niet bekend dat de huurder verdacht werd van een strafbaar feit. De huurder heeft zich naar mij toe altijd gedragen zoals dat een goede huurder betaamt. Daarom ben ik van mening dat het hier betreft een onrechtmatige daad van de overheid en dient de hieruit voortvloeiende schade aan mij te worden vergoed."

Achtergrond

1. Wetboek van Strafvordering

Artikel 67

"1. Een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven in geval van verdenking van:

a. een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld (...)."

(...)

Artikel 96c

"1. In geval van ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit of in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de officier van justitie ter inbeslagneming elke plaats, met uitzondering van een woning zonder toestemming van de bewoner en een kantoor van een persoon met bevoegdheid tot verschoning als bedoeld in artikel 218, doorzoeken.

(...)

3. Het doorzoeken van plaatsen overeenkomstig het bepaalde in het eerste lid geschiedt onder leiding van de officier van justitie (...)."

2. Wetboek van Strafrecht

Artikel 225

"1. Hij die een geschrift dat bestemd is om tot bewijs van enig feit te dienen, valselijk opmaakt of vervalst, met het oogmerk om het als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, wordt als schuldig aan valsheid in geschrift gestraft, met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie."

3. Arrest van de Hoge Raad van 30 maart 2001 (NJ 2003, 615)

"Hof:

(...)

5.1 In hoger beroep gaat het geschil tussen partijen over de vraag of de Staat jegens La. gehouden is de schade te vergoeden die zij heeft geleden als gevolg van de inval door justitie in de door haar gehuurde en geëxploiteerde varkensstallen.

5.2 Het hof oordeelt dat die inval en het toebrengen van schade op zichzelf onrechtmatige inbreuken vormen op subjectieve rechten van La. (...) maar dat zij die inbreuken behoorde te dulden op grond van de zwaarwegende maatschappelijke belangen, die met de inval waren gediend en omdat daarbij aan de wettelijke waarborgen, die in het kader van de strafvordering voor het maken van die inbreuken zijn gesteld is voldaan.

5.3 Volgens het hof is die inbreuk ten opzichte van La. onrechtmatig, indien daardoor aan haar onevenredig nadeel is berokkend, dat haar niet wordt vergoed.

5.4 Het hof acht onevenredig nadeel aanwezig, voor zover dat het nadeel overtreft dat tot het normale (bedrijfs)risico behoort, waarmee La. in het maatschappelijk verkeer heeft rekening te houden. Voor La., tegen wie geen verdenking van een strafbaar feit bestond en van wie de Staat niet heeft gesteld dat zij er rekening mee behoorde te houden dat L. betrokken was bij strafbare feiten in verband met verdovende middelen en die stallen gebruikte om die middelen te verbergen, behoort mogelijk tot de normale (bedrijfs)risico's dat bij haar in het kader van een tegen L. lopend strafrechtelijk onderzoek huiszoeking wordt verricht, maar niet dat daarbij aan haar eigendommen of anderszins aangerichte schade onvergoed blijft.

5.5 Daaruit volgt dat volgens het hof alle tengevolge van de inval veroorzaakte schade onevenredig is. (...)

5.6 De omstandigheid dat La., naar de Staat heeft aangevoerd, haar schade van L. zou kunnen vorderen, brengt niet mee dat zij de Staat, die de (door het hof als onevenredig aangemerkte) schade heeft toegebracht, niet ook voor vergoeding ervan kan aanspreken.

Hoge Raad:

(...)

3.6 (...) Het enkele feit dat een huiszoeking overeenkomstig de regels van strafvordering is geschied, staat niet in de weg aan het oordeel dat het daarbij toebrengen van zodanige schade onrechtmatig kan zijn. (...)

(...)

3.8 (...) Een van de verschijningsvormen van het gelijkheidsbeginsel is de regel dat de onevenredig nadelige, - dat wil zeggen: buiten het normale maatschappelijke risico of het normale bedrijfsrisico vallende, en op een beperkte groep burgers of instellingen drukkende - gevolgen van een overheidshandeling of overheidsbesluit niet ten laste van die beperkte groep behoren te komen, maar gelijkelijk over de gemeenschap dienen te worden verdeeld (...). Uit deze regel vloeit voort dat het toebrengen van zodanige onevenredige schade bij een op zich zelf rechtmatige overheidshandeling als de onderhavige huiszoeking jegens de getroffen onrechtmatig is. In zoverre levert een door de rechtbank verleend verlof tot het doen van huiszoeking dus geen rechtvaardigingsgrond op voor het toebrengen van schade.

3.9 (...) 's Hofs oordeel dat La. onevenredig nadeel is toegebracht geeft niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting (...).

(...)

3.11 (...) De bestreden overweging van het Hof (rov. 5.6; N.o.) moet aldus worden begrepen dat, aangenomen dat La. aanspraak erop heeft dat de door haar geleden schade door L. zou worden vergoed, zulks niet eraan in de weg staat dat ook de Staat is gehouden de door La. geleden schade te verzoeken en het haar derhalve vrij stond de Staat tot vergoeding van haar schade aan te spreken. Aldus opgevat geeft 's Hofs oordeel niet van een onjuiste rechtsopvatting blijk."

4. Arrest van de Hoge Raad van 17 september 2004 (LJN:AO7887, NJ2005, 392)

"3.3 Bij de beoordeling van de tegen deze overwegingen gerichte klachten moet het volgende worden vooropgesteld. Ook indien een overheidshandeling op zichzelf niet als onrechtmatig kan worden aangemerkt, is de overheid op grond van onrechtmatige daad aansprakelijk voor de onevenredig nadelige gevolgen van zodanige handeling, dat wil zeggen de gevolgen die buiten het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico vallen en die op een beperkte groep burgers of instellingen drukken (...). De vraag of in een bepaald geval de gevolgen van een overheidshandeling buiten het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico vallen, moet worden beantwoord met inachtneming van alle van belang zijnde omstandigheden van het geval. Van belang kan hierbij onder meer zijn enerzijds de aard van de overheidshandeling en het gewicht van het daarmee gediende belang alsmede in hoeverre die handeling en de gevolgen daarvan voorzienbaar zijn voor de derde die als gevolg daarvan schade lijdt, en anderzijds de aard en de omvang van de toegebrachte schade. Voor zover het gaat om strafvorderlijk optreden waarvan de gevolgen een ander dan de verdachte treffen, kan als uitgangspunt worden gehanteerd dat in het algemeen enig ongemak of gering tijdverlies niet als onevenredig kan worden aangemerkt en dat men dit zal moeten aanvaarden als vallend binnen het normale maatschappelijk risico of het normale bedrijfsrisico, maar dat dit niet zonder meer zal kunnen worden gezegd indien zaken van die ander als gevolg van dit optreden worden beschadigd. Dit een en ander brengt mee dat moet worden aangenomen dat schade die bij een huiszoeking in de woning van een ander dan de verdachte wordt toegebracht aan zaken van die ander, niet behoort tot het maatschappelijk risico van die ander, zodat de overheid in beginsel gehouden is die schade op grond van onrechtmatige daad te vergoeden.

Bij bevestigende beantwoording van de vraag of de overheid op deze grond in beginsel aansprakelijk is, kan vervolgens de vraag rijzen of de op de overheid rustende vergoedingsplicht op de voet van art. 6:101 BW moet worden verminderd of geheel moet vervallen, omdat de schade mede een gevolg is van een omstandigheid die aan de benadeelde kan worden toegerekend. Bij de beoordeling van de vraag of de verplichting tot schadevergoeding, zo de overheid daartoe in beginsel is gehouden, moet worden verminderd of geheel kan vervallen, is dan, naast de toepassing van art. 6:101 BW, geen plaats voor en ook geen behoefte aan een afzonderlijke toetsing aan de hand van de vraag of bepaalde omstandigheden al dan niet tot het maatschappelijke risico van de benadeelde behoren: deze omstandigheden behoren immers al verdisconteerd te zijn in het oordeel

dat de overheid in beginsel aansprakelijk is. Overige omstandigheden waarvan kan worden gezegd dat zij voor risico van de benadeelde komen, kunnen in het kader van art. 6:101 BW worden meegewogen bij de vaststelling van hetgeen de billijkheid als bedoeld in de slotzinsnede van het eerste lid van deze bepaling eist. Toepassing van deze bepaling brengt voor zover hier van belang derhalve mee, enerzijds, dat zich gevallen kunnen voordoen waarin het gaat om schadelijke gevolgen van een overheidshandeling, die in beginsel niet tot het normale risico van de burger behoren, maar deze toch de geleden schade niet of niet geheel kan verhalen. Anderzijds kan het oordeel dat geen aanspraak bestaat op schadevergoeding gegrond worden op het geheel vervallen van de verplichting, zoals voorzien in art. 6:101 BW; hetzelfde kan zich voordoen ingeval het gaat om schadelijke gevolgen van een gedraging die niet als onrechtmatig kan worden aangemerkt omdat die gevolgen wél tot het normale maatschappelijke risico van de burger behoren."